СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX. Ч. 108. Джерзі Сити, Н. Дж., вівторок, 13-го травня 1941. No. 108. Jersey City, N. J., Tuesday, May 13, 1941. VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ в злучених державах америки. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ за границею злучених держав америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237, 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ВІДКРИТТЯ XX. КОНВЕНЦІЇ У. Н. СОЮЗУ

ГАРИСБУРГ, ПА. — У понеділок рано відкрито тут у готелі Пен-Гарис XX. Звичайну Конвенцію Українського Народного Союзу.

Відкрив її голова Українського Народного Союзу Микола Мурашко закликом, щоб делегати встали й відспівали „Май контрі". У своїй промові голова пригадав делегатам на ту першу конвенцію У. Н. Союзу, коли в Союзі було всего 439 членів, а все майно виносило 220 долярів і 35 центів, та приписав в.литенський зріст У. Н. Союзу непохитній вірності ідеалам єдности, любови й патріотизму та вірної служби інтересам іміґранта. Від часу першої конвенції, говорив М. Мурашко, „всі конвенції, головні уряди й члени У. Н. Союзу бережуть як перли цю долю іміґранта; бережуть її як добрі діти української матери, яка, хоч сама була жадна куска чорного хліба, ангелом сторожі стояла, коли думала, яка то жде нас доля на крутій стежці життя".

„Памятаючи за землю наших предків і їхню боротьбу з гнобителями України за збереження багатої української цивілізації, ми завжди бажали того, щоб український нарід здобув у тій боротьбі такий демократичний лад, який покладено в основу свобідної Америки, а яким ми всі, як її горожани, дорожимо. Ми бажали, щоб він здобув для себе такий лад, про який думав і Тарас Шевченко, коли писав, що Україна таки діждеться свого Вашингтона".

Бесідник далі пригадав XIV. головну конвенцію в Гарисбурґу в 1917. році, коли У. Н. Союз начисляв уже 11,000 членів й мав майже пів міліона долярів маетку. Та конвенція відбулася, як теперішня, в часі, як зносини зо старим краєм були зірвані. Та конвенція може послужити гарним контрастом для XX. конвенції в тому самому місті, коли Союз має понад 38,000 членів й понад 6 міліонів маетку.

Як перевше, так і тепер У. Н. Союз цікавиться долею українського народу в старому краю й працює для його [illegible] дучність вільної демократичної України.

КОНВЕНЦІЯ ЗА ПОЛІТИКУ ПРЕЗ. РУЗВЕЛТА.

Закінчуючи свою промову, голова М. Мурашко радить конвенції почати свої наради висилкою привітної телеґрами Президентові Рузвелтові, що конвенція одобрює його політику одноголосно.

В цій телеґрамі сказано:

„Понад чотириста делеґатів, зібраних у Гарисбургу, Пенсилвенія, на XX. Звичайну Конвенцію Українського Народного Союзу, почали свої наради тим, що однодушно ухвалили резолюцію з висказом своєї непохитної піддержки для Вашої політики, що зміряє до поборювання злобних сил тиранії й диктатури та має на цілі дати поневоленим і угнетеним народам волю й демократію, на котрих оснований цей край".

415 УЧАСНИКІВ КОНВЕНЦІЇ.

В імені провірочної комісії ствердив Павло Дуда, її голова, що на конвенції є 395 делеґатів і 20 урядників, себто разом 415 учасників. Загальну увагу звертає на себе приявність великого числа найстарших піонірів У. Н. Союзу та приявність великого числа молоді, як також приявність поважного числа делеґатів з Канади.

АДВ. ПІЗНАК ПРЕДСІДНИКОМ XX. КОНВЕНЦІЇ.

По відкритті конвенції приступлено до її організації. Предсідником вибрано адв. Михайла Пізнака з Ню Йорку.

НАБЛИЖАЄТЬСЯ ВИРІШЕННЯ ПИТАННЯ КОНВОЮ.

ВАШИНГТОН. — Багато членів конгресу сподівається, що питання конвоювання кораблів, що довозять потрібні для війни матеріяли Англії, буде вирішена вже в цьому тижні.

Нагодою до вирішення може послужити голосування над законопроектом, що дає президентові дозвіл набувати чужі кораблі, що тепер находяться в американських портах. Цей проект правдоподібно прийде на повну палату сенату вже в середу.

Провідники більшости й опозиція домагається, щоб президент здеклярував своє становище в цій справі.

ГУВЕР ПРОТИ КОНВОЮ.

НЮ ЙОРК. — У своїй промові на „Ред нетворк" Краєвої Розсильної Компанії бувший президент Гувер виступив проти пляну вживати американську фльоту для оберігання кораблів, що возять воєнні матеріяли.

Він противиться цьому на тій основі, що, мовляв, таке конвоювання мусить довести до війни між Америкою й Німеччиною, а до неї Злучені Держави не підготовані.

Гувер заявився рівночасно за давання всякої можливої допомоги Англії.

СТРАЙКИ НА ПЕРЕШКОДІ ВОЄННІЙ АКЦІЇ.

САН ФРАНСІСКО. — Понад пятсот поліцаїв сконцентрував міський уряд цього міста коло корабельних доків, де Американська Федерація Праці й Конгрес Промислових Організацій заряджам виставлення пікет здовж 11 фабрик будови кораблів, для піддержання страйку, що має початися в пятницю.

Витайте, Делеґати на XX. Конвенцію У. Н. Союзу

THE UKRAINIAN CONVENTION GREETS THE PRESIDENT

HARRISBURG, PA.—The following telegram was sent to President Roosevelt by the Twentieth Regular Convention of the Ukrainian National Association, convened here:

DEAR MR. PRESIDENT:

Over four hundred delegates convened in Harrisburg, Pennsylvania, at the Twentieth Regular Convention of the Ukrainian National Association have today opened their deliberations with a unanimously passed resolution expressing their firm support of your policies designed to combat the malign forces of tyranny and dictatorship and to bring to the enslaved and oppressed peoples the freedom and democracy upon which our country is founded.

УРЯД ЗАБОРОНЯЄ ДОПОМОГОВУ АКЦІЮ

Секретар стейту Кордел Гол відкликав реєстрацію двох італійських допомогових організацій і тим самим заборонив їм збирати в Злучених Державах Фонди на допомогу осіб в Італії на руки певних організацій в Італії.

Департамент стейту каже, що організації в Італії є так тісно звязані з італійським урядом, що їх треба вважати за його інструменти.

Цим зарядженням діктнені: Федерація Італійських Ветеранів Світової Війни з канцелярією в Ню Йорку й жіночий відділ провіденської філії Федерації Італійських Ветеранів Світової Війни в Провіденс, Ровд Айленд.

Відкликаючи реєстрацію цих організацій, федеральний уряд натякає при тому на можливість карного доходження проти них.

ПЕРЕГОВОРИ МІЖ ГІТЛЕРОМ І ДАРЛЯНОМ?

ВІШІ, Франція. — Урядові звідомлення подають, що віце-премієр Дарлян [illegible] переговори з „найважнішою особою Німеччини". Хоч не подано імени тої важної особи, однак тут здогадуються, що Дарлян переговорюватиме з самим Гітлером в справі вигладження німецько-французьких відносин. В Берліні однак заперечили, начеб то Дарлян мав переговорювати з „найважнішою особою Німеччини".

АМБ. ЛІГАЙ ПОБАЧИТЬ ПЕТЕНА

ВІШІ, Франція. — Рівночасно з поголосками про зустріч Дарляна з Гітлером, преса подає, що маршал Петен вертає з короткотриваючих вакацій та прийме на авдієнцію американського амбасадора Лігай. Американсько-французькі відносини напружилися останньо у звязку з проти-американською кампанією паризької преси та у звязку зо заявами де Бріно, представника уряду Віші в Парижі, який погрожував Америці війною, якщоб Вашингтон поважився заняти французьку африканську пристань Дакар.

ТУРКИ ПРО ПОВСТАННЯ В ІРАКУ

АЛЕКСАНДРЕТТА, Сирія. — Пасажери, що прибули тут експресом з Багдаду, повідомляють, що проти-англійське повстання в Іраку засуджене на невдачу, тому, що німці не дали обіцяної помочі,а англійські літаки цілком опанували воздушні простори над Іраком.

„ЧАСТИНА АМЕРИКИ" ВЖЕ У ВІЙНІ З НІМЕЧЧИНОЮ!

БЕРЛІН. — Німецька преса відкрила новину, що „частина Америки" є у формальній війні з Німеччиною... А саме, індіянське племя Тоскарора, з нюйорського стейту, формально виповіло війну Німеччині в 1917. році як „незалежний нарід", тому, що воно не включило себе, як каже німецька преса, в цей акт виповідження війни, який видав вашингтонський уряд. Як закінчилася війна, племя Тоскарора відмовилося „курити мирову люльку з німецьким предствником", тому ця частина Америки, є дальше в війні з Німеччиною...

ВИТАЮТЬ ЧОРЧИЛА.—Громадяни міста Ливерпулу в Англії, що так часто було ціллю гітлерівських летунів, витають бритійського премієра Чорчила при нагоді його відвідин міста. (З англійського жерела.)

МОСКВА ВИЗНАЄ ПРО-НІМЕЦЬКИЙ УРЯД В ІРАКУ

МОСКВА. — Московська офіційна телеграфічна аґенція Тасс повідомляє, що уряд СССР приняв пропозицію іракського уряду встановити нормальні дипломатичні зносини між Москвою та Іраком.

Тасс стверджує, що ще в 1940 р. Ірак за посередництвом Туреччини старався дістати дипломатичне визнання від Советського Союзу, однак советський уряд ставив тоді ріжні вимоги та застереження так, що до такого визнання не прийшло. Тепер Кремль без всяких застережень приняв пропозицію визнати про-німецький уряд Рашід Алі, що є у війні з Англією.

АРАБИ ВІДМОВЛЯЮТЬ ПОМОЧІ ІРАКОВІ.

КАЇРО. — У тому часі, коли советський уряд ставить перші кроки до визнання про-німецького уряду в Іраку, дві другі сусідські держави Іраку, Савді Арабія та Іран (Персія) відмовилися дати якунебудь поміч Іракові у війні проти Великої Британії. Причиною такої постави згаданих держав є це, що ні Іран ані Арабія не поділяють проти-англійського виступу теперішнього уряду Іраку.

СПОДІЮТЬСЯ НІМЕЦЬКОГО НАЇЗДУ НА СИРІЮ.

ЦЮРІХ (Швайцарія). — Турецьке радіо з Анкари передало советський комунікат в сербській мові, який стверджує, що німецькі війська згромаджені тепер в Греції на грецьких островах напроти Малої Азії, в скорому часі займуть Сирію.

Сирія, як відомо, є французьким протекторатом та дальше стоїть під політичною зверхністю уряду Віші.

РОСІЯ ДАЛЬШЕ ВИВОЗИТЬ СИРІВЦІ ДО НІМЕЧЧИНИ.

[illegible] круги є того переконання, що відносини між Німеччиною та СССР за останній час значно поправилися. За останні чотири тижні Совєти вивезли до Німеччини багато більше сирівців та збіжжа, як це мало місце в перших трьох місяцях біжучого року. Ці самі круги стверджують, що випадкові охолодження в московсько-німецькій дружбі не зміняють основних інтересів Росії та Німеччини. За останній час, Москва дала дуже багато познак, що „все є гаразд між Кремлем та Берліном", а саме вона категорично заперечила начеб то уряд СССР громадив величезні війська в Західній Україні та Білорусі проти Німеччини, відтягнула своїх дипломатичних представників з Норвеґії, Бельгії та Югославії, і пр. Все це вказує, що Москва бажає за всяку ціну відложити всякий конфлікт з Німеччиною на якнайдовший час.

Німці менш прихильні для Совєтів.

Коли з одного боку большевицька Москва старається на всі лади задоволити Німеччину, то німці з другого боку, за офіціяльною думкою шведських поінформованих кругів, не виявляють жадного прихильного вияву супроти Совєтів. Тут є переконані, що німці на час лиш відложили свій давноготований плян окупувати Україну та Кавказ. Вони чекають на остаточний вислід теперішньої кампанії на Середземному морі, як рівнож на закінчення важних переговорів, які ведуться тепер між німцями та урядом маршала Петена.

ПАВЕЛІЧ В НОВІЙ СТОЛИЦІ.

БЕРНО (Швайцарія). — Асошіейтед Прес повідомляє, що шеф „незалежної Хорватії" д-р Анте Павеліч постановив перенести свою столицю з Загребу до меншого міста Баналюки.

Причиною такої зміни є те, що Загреб є дуже близько німецької та італійської границі. Це самі жерела подають рівнож, що Павеліч поділив Хорватію на двадцять адміністративних округ, що відповідають тому поділови, який був запровадив в Хорватії старий югославський уряд.

ҐЕН. СІКОРСКІ ПОВЕРНУВ ДО АНГЛІЇ.

ЛОНДОН. — Ґен. Владислав Сікорскі, премієр польського еміграntського уряду, вернув на воєнному бомбовику з Америки, де провів майже два місяці. Польські чинники в Лондоні висловили думку, що подорож ґен. Сікорского до Північної Америки увінчалися повним успіхом. Мовляв, ґен. Сікорскі відвідав около 4 міліонів поляків в Америці та Канаді та скріпив тим польську поміч для аліянтів; найважнішою справою, яку зреалізував ґен. Сікорскі підчас свого побуту в Америці, це організація польського леґіону в Канаді, до якого можуть вступати як добровольці й ці поляки, що мешкають в Америці та є американськими горожанами. Кажуть, що американський уряд обіцяв ґен. Сікорскому достарчати модерного узброєння для польського леґіону.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

НА КИЇВ, А НЕ НА МОСКВУ

Коли іде про те, що уявляє собою Московщина, яка її політика та який її характер і яка її справжня сила, то ледви, чи є хто інший від українців, щоб на тій справі краще визнавався. Українцям часами видається, що навіть політично неграмотний українець краще визнається на тому, що уявляють собою Совети, ніж ріжні міжнародні „експерти" чи дипломати. Подібне було й в часах перед вибухом першої світової війни і в часі минулої війни. Бо як вибухла революція в Росії, то відразу справдилось до йоти все те, про що говорили віддавна навіть українські студенти, а не то політики.

Ось так і справджується точнісенько все те, що говоримо й пишемо про „нову" Росію, себто про СССР. Тільки, що тепер це лекше відгадувати ніж бувало за царату. Та, як бачимо, хоч теперішня Росія куди слабша від царської, та хоч тепер є куди більше познак її розкладу й неминучого упадку, то проте, на диво, є ще далі великі державні мужі й дипломати, що не дають себе переконати, що Совети це труп, що шкода заходу, щоб іти разом з ними, бо хто з ними в спілці, той мусить провалитись.

Сталін знає, що він невилічимо хорий. Себто, що хворий його державний організм, цілий СССР. Тому й держиться цупко Гітлера, як лікаря, хоч знає, що й той „лікар" готов йому кожної хвилини вструкнути таку дозу „ліку", що він готов заснути навіки і вже не пробудитись. Але виходу для нього нема. Мусить ось так платити за свою нікчемність. Щоби держати міліони у своїх лабетах, мусить сидіти тихо в лабетах Гітлера і робити те, що йому приказують. Ось так виглядає дійсна правда про Совети. Ні Америка, ні Англія її вже тепер не змінять. Вони тільки можуть витягнути з цеї правди послідовности. І це є та справа, на яку ми повинні звертати увагу нашого уряду як добрі горожане цього краю.

Советська-німецька спілка існує і буде існувати. „Босом" є у ній Гітлер. Тому годі підходити до Сталіна, коли хочеться щось осягнути, бо Сталін [illegible] не відграває уже ніякої [illegible] ролі. Треба говорити або з Гітлером, а як того не хочеться, то з тими, що є як проти Сталіна так і проти Гітлера і цілої советсько-німецької спілки. А тими є — українці. Є ними десятки міліонів поневоленого українського народу, якого очі звернені в сторону Києва, а не Москви чи Берліна. Ось тому вже найвищий час, щоб світові демократії зрозуміли і відчули терпіння від віків поневоленого українського народу, щоб дали змогу тому народови піднятись і скинути ярмо, а не давали в себе притулку тим аґентам Сталіна, що клеймують український визвольний рух „націстівським". Треба принаймні тепер поперти тих, що є у своїй душі й у своїх переконаннях проти всяких насильств і поневолень, що є цілком певно проти спілки Сталін-Гітлер і чесно доражують завдати смертельний удар тій спілці тим, що визнається явно й отверто, що Україна повинна бути вільна й незалежна. Як тільки світові демократії зачнуть менше глядіти в сторону Москви, а більше в сторону Києва, то побачать, що ситуація в Европі зміниться скоро в їхню користь.

ПОРАЗКИ МОСКОВСЬКОГО ІМПЕРІЯЛІЗМУ І УКРАЇНСЬКІ ЗАВДАННЯ

(Надіслане з Женеви, Швайцарія)

Хижацтво — основою існування.

На балканські, як і на всі інші події, що відбуваються протягом сучасної війни, можуть дивитися українці та інші поневолені нації СССР цілком природно лише з погляду їх визвольної боротьби проти Московщини і бачити в них лише поразки московського імперіялізму. Слушність такого ставлення збільшують цілком спеціяльні прикмети московського імперіялізму, а зокрема його, так мовити, абсолютний характер. Московський імперіялізм має дуже мало спільного з імперіялізмом великодержав. Імперіялізм цих держав є звичайно чинністю надвишки їхніх внутрішніх продукційних сил. Зовнішні поразки можуть розуміється зменшити і ці сили, але вони не руйнують їх, бо їх імперіялістична експансія не є обовязковою умовою їх існування, як ми бачимо це на прикладі Франції. Цілком інакше мається справа в СССР, де, як і в старій Росії, „імперіялізм", себто московське хижацтво, є зовсім не звичайною чинністю внутрішніх сил нації, а самою основою існування держави, органічним продовженням питомої внутрішньої чинности московської нації в державі, що складається ціла майже з поневолених і визиску чужих націй. Кожна зовнішня поразка московської політики поза межами СССР є разом з тим і внутрішньою поразкою Московщини. Наслідком цих прикмет московського „імперіялізму" попровадили поразки царських армій нехибно до розбиття Росії на її складові національні частини, поміж якими не було [illegible] уряд знає дуже добре, що участь його у війні булаб рівнозначна з кінцем СССР, тому й намагається уникнути її за кожну ціну.

СССР зданий на ласку і неласку.

Але безсумнівне і поновлюване кількократно виявлення цілковитої неможливости провадити війну проти якоїсь з великодержавних сусідок є фактично рівнозначним з найтяжчими мілітарними поразками, яке здає СССР цілком на ласку і неласку великодержав. В сучасних обставинах існує СССР не наслідком якоїсь сили червоної армії, а виключно завдяки сприятливій міжнародній ситуації, отже й доти, доки ця ситуація триває. Всі намагання московського уряду спрямовано з одного боку на те, щоб своє безнадійне становище заховати, а з другого боку на те, щоб з нього знайти вихід. Вони лишалися досі і лишатимуться без сумніву далі наскрізь даремними. Намагання московських можновладців вийти зі стану своєї сучасної мілітарної немочі ударемнюють поневолені нації СССР, відповідаючи збільшенням свого спору на кожне нове зосередження сил московського імперіялізму. Не більше успіху мають і намагання московського уряду заховати свою мілітарну неміч і вдержати ілюзію якоїсь збройної сили.

„Дипломатична" чинність московського уряду це оперта на якійсь збройній силі викликає вражіння дуже кумедних вихилясів. Кілька тижнів перед походом Німеччини проти Греції і Югославії проголосив Кремль дуже бундючно і дуже непереконливо, що без СССР нічого на Балкані не може статися. Отже ті політичні кола, які цеї заяви не забули, мусять прийти тепер до переконання, що або ця заява була, як і багато інших, порожньою демагогією, абож, що окупування Югославії німецьким військом відбувається при допомозі московського уряду, як це справді є, хоч і з примусу.

Совети у смішному положенню.

Оскільки Балкан був завжди й до самого останнього часу традиційним полем попису московського імперіялізму, є „помирне" чи збройне окупування південного сходу Европи [illegible] Кремль втратив голову наслідком неї, доводить досить траґі-комічна полеміка між московським урядом та угорським, представнику якого в Москві заявив Вишинський, що „советський уряд не може признати слушним" виступ Угорщини проти Югославії та що „булоб зрозумілим, колиб самій Угорщині трапилось лихо та її було розірвано, бо й вона панує над національними меншинами..." Коли Кремль робить закиди Угорщині, що вона окупувала частину Югославії, але не насмілюється зробити якісь закиди Німеччині, то він ставить себе в дуже понижливе і смішне становище. А смішність в політиці вбиває певніше ніж куля. Угорський уряд розумів очевидно це дуже добре, відповідаючи Москві. Отже московська догана Угорщині випала не краще ніж славнозвісна догана Болгарії.

Пакт з Японією теж поразка.

Не меншою, коли не ще більшою поразкою московського імперіялізму, являється японсько-советський пакт невтральности і приязні. Оскільки він є прикрим для Кремля, показує посередньо між іншим та обставина, що московський уряд боронився проти підписання його майже пів року. Несподіванкою він був лише для тих, що не слідкували уважно за постійним збільшенням залежности Кремля від Берліна. Не було властиво ніякою таємницею, що німецька дипломатія жадала підписання цього пакту від Москви вже в часі відвідин Молотова в Берліні. Але московський уряд крутився і відтягав цю демонстрацію своєї немочі, як міг. Ваганню його сприяла нечинність німецьких армій протягом зими, італійське неповодження в Албанії і британські перемоги в Африці. Вагався московський уряд очевидно ще навіть в часі першого побуту Мацоки в Москві, але цим лише ще яскравіше підкреслено, що остаточне рішення заключити цей пакт доконано в часі побуту Мацоки в Берліні і дотичний наказ передано через нього до Кремля. Останні події на Балкані не лишилися очевидно також без належного вражіння на московський уряд. Таким робом поразка московського імперіялізму на Балкані причинилась в значній мірі до його поразки на Далекім Сході.

Новий доказ немічности.

Нічим іншим не уважає цей пакт і преса, оскільки вона має можність висловити отверто свою думку. [illegible] го досить іронічно, кажучи: „Пакт є пактом і нічим більше, кожна з сторін буде його додержувати доти, доки схоче. Пакт на 5 років є в кожнім разі кращим ніж пакт довічної приязні... Є він великим успіхом Японії..." І лише для Японії додамо з свого боку та цілого потрібного союзу. Пакт вяже неміччого, отже СССР. Невтральність Московщини може заощадити Японії, як провадить війну і може взяти участь у великій війні по боці потрібного союзу, якихсь пів міліона вояків на манджурськім кордоні. Невтральність же Японії для СССР властиво ніякого значіння мати не може, бо провадити війну проти Німеччини він всеодно не є в стані. Визнання непорушности меж „Монгольської Народньої Республики" Японією ні в якім разі не зрівноважує визнання Манчуку московським урядом. Про Хіни в пакті, принаймні в його загально відомих розділах, справді не говориться нічого. Але визнання Манчуку є остільки суперечним підтриманню уряду Ченг Кай-шека з боку Москви, що про продовження дотеперішньої допомоги йому зброєю і муніцією властиво не може бути мови, навіть поминаючи самий факт цілковитого підпорядкування Кремля плянам Берліна і Токіо. Оскільки вони мали намір задемонструвати перед Лондоном і Вашингтоном, що на Московщину нема чого числити, треба визнати безсторонньо, що вони цей намір здійснили.

Висвітлювати поразки СССР.

Сучасні поразки московського імперіялізму, по яких мабуть без сумніву прийти дальші, ще значніші, показують виразно, оскільки хибною є думка тих українців, які гадають, що треба, коли не просто пускатися на дно, то в кожнім разі „мовчати", бо всі невдоволення „обігаються за співробітництво Московщини з ним". Не лише завданням а й обовязком, не лише перед Україною, а й перед цілим культурним світом, є для українського громадянства на чужині ужити своєї сили і засоби на те, щоб висвітлити належно і перед усім негайно кожну таку поразку московського імперіялізму та ціле її значіння. Ходить зовсім не про те, щоб зазначити становище тої чи іншої частини українського громадянства на чужині до московських політичних поразок, тим більше, що формально це становище не може ріжнитися поважно від офіційного становища держави, в межах якої українці [illegible] вують, ходить про те, що зазначати кожного разу становище поневолених націй СССР з Україною на чолі до кожної події сучасної війни та до поразок московського імперіялізму зокрема.

Тим нашим хуторянським песимістам, які уважають українську інформаційну чинність поміж чужинцями зайвою, а навіть шкідливою, треба пригадати, що боротьба за поділ Галичини перед паризьким ареопагом, де сиділи самі лише приятелі Польщі, була значно більш безнадійною ніж сучасна боротьба проти Московщини, але її провадилося до кінця, також як і протестаційну акцію проти „пацифікації". І ці змагання не минули даремно. Інтересам московського імперіялізму поєднати з інтересами якоїсь великодержави на довший час ні в якім разі не дасться. Кожне нове поширення війни збільшує число ворогів Московщини, гаслом якої є „поширювати конфлікти поміж буржуазними державами". Кожна нова поразка московського імперіялізму збільшує розчарування „приятелів" Московщини і спонукує невтральну пресу виявляти свою ворожість і зневагу на адресу кремлівських можновладців. А сучасне становище невтральних держав є в деякій мірі показчиком того, яким буде становище не лише всіх окупованих тепер країн супроти Московщини, а й тих держав, що провадять війну. Колиб якийсь з українських осередків на чужині, що мають без сумніву грошеві засоби для цього, зацікавився тим, як ставиться невтральна европейська та мабуть і південно-американська преса до Московщини та замовив собі часописні витинки на цю тему, він побачив би, яке широке поле існує для української інформаційної акції на чужині.

Україна на чолі інших поневолених націй СССР знесилює своєю геройською боротьбою Московщину і викликає тим самим поразки московського імперіялізму поза межами советської вязниці народів, від українського громадянства на чужині вона вимагає справді небагато, поглиблювати ці московські поразки відповідною інформаційною акцією. І це повинно бути виконано.

К. Волинський.

КРЕВНЯК ВИЛКОГО.

До Америки приїхав Пол Фил, подружений зо сестрою Вилкого, що був морським аташе американської амбасади в Берліні. Він має дістати інше урядове становище в федеральному уряді в Вашінгтоні.

АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ.

БОГДАНКО

Історичне оповідання з другої половини XVI століття.

(10)

— Ваша милість можете виїхати на Україну, в Київ, чи до іншого міста. Я розумію, вам жити між вашими ворогами буде тяжко, то й я порадив би вашій милости податися на Запорожжя, на Січ, і там перечекати, аж дістанете від мене вістку. Я вам пришлю письмо, де за тою особою шукати, й ви прийдете туди. Там на вашу милість мої люди ждатимуть і допоможуть при викупі. Памятайте, що я грошей не беру, коли вже візьмусь за яке діло, то стараюся непогано його зробити...

— Так не може бути, — перечився князь. — Мені за довго чекати, аж твої люди дадуть мені знати, що віднайшли слід. Я їду з тобою. Хочу бути разом під рукою з готовими грішми. Їдемо!

Їздили по всіх містах, де продавали та паювали невільниць-бранок. Князь не шкодував нічого: переплачував, сипав золотом, підкупляв євнухів,[27] аби лише знайти Ганну, княгиню Ружинську. Не знайшов нічого. Шукали й по Криму, й між степовиками, хоч би де одна людина, що брала участь у нападі на ружинський замок! Той чамбул[28] татарський наче під землю провалився.

Агент пояснював справу тим, що той загін могли десь по дорозі розбити, а бранка, може, не видержала трудів походу й по дорозі загинула...

І Богданко, зіздивши татарські землі здовж і впоперек, своєї Ганни не знайшов.

З розбитим серцем повертався князь із Криму. Вся надія пропала. Одну частину завдання виконав. Шукав дружини. Колиб було йому поталанило, був би простив татарам заподіяну кривду, був би вернувся до Ружина, відбудував замок і зажив би щасливо після таких бурливих пригод. Та з цього нічого не вийшло. Залишилася друга — мста.

І князь подався прямо на Запорожжя.

Та, виїжджаючи з Перекопу, він роздивлявся докладно околиці, повторив іще раз присягу й погрозив Кримові кулаком:

— Прийду я ще раз сюди, чортове гніздо, та не з зеленою галузкою миру, а з вогнем та залізом!

Запорозька Січ була тоді на меншій Хортиці на Дніпрі, що обливав її могутніми своїми рукавами.

Мандрівників зараз на Січ впустили, бо там були такі, що князів Ружинських знали.

Але церемонію прийняття треба було перебути.

— Віруєш у Христа?

— Вірую.

— Перехрестись!

Це було і все, що давало право стати членом січового товариства.

Таксамо треба було відбути церемонію прийняття до куріня: треба було вкупитися. Та як інші робили це малими грішми, князь сипнув відразу перед куріньного атамана дві повні жмені дукатів.

Такі щедрі кандидати рідко сюди потрапляли. Це все була, здебільша, біднота, якій погано жилося на світі. Крім цього, князь справив курінним товаришам роскішний бенькет, із усіма знайомився: хотів собі зєднати козаків до походу на татар... А то ще й виявив свій великий хист до всякої зброї, він — мистець на шаблі, мистець до лука, до мушкету, мистець до коня...

— З цього волинського Богданка Ружинського вийде козак на славу нашої Січі, — говорили між собою старі січовики.

Раз якось князь пішов із одною частиною стежити на переправах за рухами орди.

Отаманом частини був полковник Максим Жолоб, старий досвідний козак, дуже обережний, ходив зі своєю ватагою лисячим ходом.

Вислані на стежі повзуни доповіли йому, що чималий татарський загін пряме саме на переправу, де стояв Жолоб зі своїми вдальцями.[29] Жолоб як-стій підповз до Дніпра й почав добре зорити.[30] Степом по другому боці Дніпра сунула по землі чорна хмара, наче хто волік по землі велетенський, горі чорною вовною обернений овечий кожух. Кожух час-від-часу розривався: його шматки то вибігали наперед, то на боки, то знову зливалися в одне ціле.

Жолоб затирав руки з вдоволення.

— Видко, кляті себе безпечно почувають. Не так ходять, коли пронюшать, що на них засідка може бути.

Жолоб вернувся до своїх.

— Хлопці! Лагодьте ціпи, буде що молотити.

Богданка кортіло спитати отамана, як та що, але його повчили, що козакові не годиться питати про щонебудь: „Ти тільки слухай та на вус мотай, то й сам зміркуєш, коли не дурень".

Жолоб післав кількох козаків зорити. Кожний клався на землю на невелику віддаль один від одного. Всі давали один одному знаки, не підводячись із землі, щоб не зрадитись, бо від того залежала перемога. Отаман сказав козакам, що й як мають робити. Вони як-стій подалися взад і заховалися з кіньми в густому недалечкому байраку.

Татари, переправляючись через річку, звичайно роздягались до-гола, звязували одяг і зброю у клунок, привязували його до шиї коня й пускалися в-плив, тримаючись кінського хвоста. А то й клали клунок з одягом та зброєю на невеличкий опліток, який привязували коневі до хвоста, самі чіплялися гриви й так перепливали. Спершу перебиралася одна частина загону на другий беріг, тут одягалася, а друга частина роздягалася. Аж як обидві частини були на другому березі, рушали далі.

За кожним новим рухом загону приходили до отамана доповіді від плазунів-зоріїв.

Козаки помітили, як ціла хмара голих татар вийшла на беріг, коні струшували із себе воду й пирхали. Татари одягалися, зброя лежала на землі.

— Хлопці, на коні! — закомандував Жолоб.

Коні погнали вихром.

Враз залунало:

— Ріж, бий невіру!

Татарам не було часу сідати на коні. Вони хапали за зброю й почали оборонятися. Козаки впали на них мов ті шуліки на громаду курчаток: кололи довгими списами, рубали шаблями, стинали голені татарські лоби...

(Дальше буде)

27) Євнух — скастрований турок, чи татарин; евнухові казали сторожити гареми.

28) Чамбул — татарський військовий відділ, татарська ватага.

29) Удалець — до всього здатний, меткий, відважний.

30) Зорити — дуже докладно роздивлятися, стежити за чимось; зорій — той, що докладно роздивляється, стежить за чимось.

НА РІЖНІ ТЕМИ

ФАШИЗМ ЖІНКАМ

Відома письменниця Перл Бок у своїй новій книжці Of Men and Women, заповідає, що Америка покоштує незадового фашизму.

Каже, що найбільшим тягарем ляже американський фашизм на жінки. Себто, він обмежить поважно свободи, якими нині жінки тішаться. Мовляв, жінку запхають назад до дому й зроблять там з неї рабу.

Таке може статися, але й може й не статися. Як жінки начас опаматаються, вони зможуть ще запобігти цьому.

НЕ ЛЮБЛЯТЬ РАБСТВА?

Здавалося, що це мусіло статися, бо вигляд рабства мусить кожну людину наставити до чуйности й активности проти такої незавидної долі.

Перл Бок такої думки не признає. Вона думає, що найдеться багато жінок, які не відчувають ніякої відрази до виглядів стати невільницями. Є навіть жінки, що любили би це.

„Неодна жінка",—каже Перл Бок, „привитала би ті нагоди для влади, які їй дає рабство, і тишком неодна жінка радувалася з влади, полученої з повним браком відповідальности, яку має раб".

Ці слова про „владу" раба й його брак відповідальности кидають світло на ту половичну, нещиру самонищучу боротьбу, яку так часто ведуть нібито за визволення люди, які глибоко в своїм серці воліють рабство від волі.

ОДНИМ ЖІНКАМ?

Зрештою, ледво чи можна нахили до рабства приписувати одним жінкам. Адже діються в Америці речі, які можуть вказувати на те, що й чоловіки не від того, щоби признати над собою якогось фашистівського диктатора.

Маємо нині в кількох містах Америки уряди, що зовсім скидаються на диктаторські. Мали ми навіть у цілому стейті чисто фашистівського диктатора; трапилося це в Луїсіяні, а ймення його було Гуї Лонґ. Гуї Лонґа нині вже нема, але це є радше випливом вчинку одної людини, ніж випливом акції всіх громадян, обурених на захоплення диктаторської влади Лонґом. Що тоталітарний дух Гуї Лонґа не загинув, видно хоч би з того, що недавно тому стейт Луїсіяна вислав до конґресу в Вашингтоні статую Лонґа, як статую найбільшої людини стейту.

І що сказати про те, що в конґресі не найшлося досить людей, які мали би відвагу заказати, щоб статую першого американського диктатора викинути на смітник?

Гарнет Кейн, один зо співробітників часопису „Ню Орлінс-Айтем-Трибюн", пише в своїй книжці Louisiana Hayride, що має підтитул Rehearsal For Dictatorship, себто Американська Проба Диктатури, каже, що й тепер в Луїсіяні властиво при владі та сама ґрупа, що правила при Лонґу, та що ця група далі зловживає своєї влади, та характеризує головну напряму луїсіянського уряду як заходи пристосувати 2 міліони чоловіків, жінок і дітей у стейті до тоталітаризму.

Його виразна згадка про чоловіків пригадує розмову, що її мала Перл Бок з президентом одної дівочої колеґії. Він сказав:

„Моя ціль — виховати жінки бути спільниками чоловіків".

Перл Бок спиталася: „А хто виховає чоловіків на добрих спільників для жінок?"

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ТАКИ Є ПОСТУП!

Читаючи конвенційні проєкти пригадує собі, як то колись бувало з такими проєктами, коли то пописувались ріжні демагоги, а часопис був змушений друкувати все, що такий демагог понаписував. Не хочу згадувати за тих „проєктодавців", бо многі з них, як от той славний з Бейону, вже в гробі. Тому можна радіти, що тим разом уже видно справжній поступ, та що проєкти, якіб вони не були, а принаймні виглядають культурно.

Хочу звернути тільки на одну річ увагу. В проєктах згадується часто за стінні календарі, щоб їх члени діставали даром від У. Н. Союзу. На мою думку булоб добре, колиб ми вернули до того, щоб У. Н. Союз чи „Свобода" знову видавали справжні календарі, як то колись бувало. Не можемо діставати календарів львівської „Просвіти" чи інших, то видаваймо знову наші календарі, бо вони цінні з літературного боку. І, очевидно, не вимагаймо, щоб їх дати даром, бо в Америці ніхто нічого даром не дає. Це ми всі повинні собі добре запам'ятати.

Василь Морозович, член 298 від. У. Н. Союзу.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ТОРОНТО, ОНТ.

25-літний ювилей відділу 49.

Дня 4. травня Бр. св. Арх. Михаїла, від. 49. У. Н. Союзу, святкувало 25-літню річницю свого існування.

Пополудні зійшлися члени відділу та їх приятелі до парохіяльної салі на гостинне приняття. Коли зібрані засіли до гарно прибраних столів, місцевий парох, о. А. Роборецький, поблагословив приготовані дари, а потім зачалась спільна гостина.

Після перекуски предсідник відділу, п. Я. Місюрка, в імени відділу привитав всіх присутніх, а до переведення дальшої програми покликав секретаря відділу, п. Н. Юркова. Секретар, як старий союзовець, що є членом майже від самого початку оснування відділу, переповів вкоротці історію відділу. Присутні довідались, як відділ в перших початках гарно розвивався, а також, як через ріжні причини зачав підупадати. Дійшло було до того, що відділови грозило розвязання. Одначе секретар доложив багато труду, щоб задержати хочби невеличке число на Канадійській землі марно не пропало. Сьогодня ми можемо бути горді з того, що наш відділ, хотяй не великий числом членів, але є він піонїром Союзового руху в Канаді, бо після нього повстали нові відділи, яких маємо тепер в Канаді, 16. Дальше секретар прочитав фінансовий оборот відділу за повних 25 літ. Потім покликав до слова представника від. 432., п. Я. Ковальчука. Шановний бесідник в своїй промові погратулював членам з нагоди 25-літнього ювилею і вказав на те, яка то користь і честь бути членом такої славної організації як Український Народний Союз. Вкінці заохотив членів до щирої праці на будуче.

Дальше промовляли: член відділу, місцевий лікар д-р Ст. Сукмановський, касієр відділу п. Дм. Пуколь, представник Союзу Українських Братств п. Ів. Бартош, п. М. Мокрицький від Бр. св. Йосафата і місцевий парох о. А. Роборецький. Всі бесідники дуже похвально висловились про У. Н. Союз та бажали як відділови так і цілому Союзови якнайкращого розвитку.

При кінці секретар подякував всім присутним за ласкаву участь в нашому торжестві, та попросив їх, щоб з цієї нагоди зложили по можности жертви на українську пресу в Канаді.

Н. Юречків, секретар.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. Український Клюб Поступовий, від. 70., відбудуться 13. мая, в год. 7. ввечір, в гали У. Н. Дому, 181-183 Фліт ул. Кожний член і кожна члениця повинні прибути на збори, вплівнати свої вкладки, як також отримають чеки від У. Н. Союзу яко дивіденду на 1941. рік. — Стефан Тиира, през.; Михаїл Самоїл, кас.; Антін Онисик, секр. Андреса секретаря: Anthony Onysyk, 117 Lake St., Jersey City, N. J. Phone: Journal Sq. 2-4298.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Звичайні місячні збори Бр. св. Івана Хрестителя, від. 270., відбудуться в четвер, 15. травня, в год. 8. ввечір, в гали У. Н. Дому при Фліт ул. Кожний член обовязково повинен явитися на цих зборах і взяти тикети на пікнік, що відбудеться старанням 4 відділів У. Н. Союзу. На зборах будуть важні справи до вирішення. — А. Мазур, рек. секр.

ЛОРЕЙН, О. — Тов. У. Н. Союз, від. 50., відбуде свої місячні збори 18. мая в год. 1. пополудні, в гали під ч. 2545 Іст 33. Стр. Проситься членів прийти на збори, бо буде багато справ і справоздання делегата, що приїде з конвенції, то кожному буде цікаво його почути. — М. Шемчик, секр.

СВІТОВИЙ РЕКОРД.—Ігор Сікорський добув новий світовий осяг своїм безкрилим типом гелікоптера, котрий уносився над Гартфордом, Кон., без перерви через 1 годину 32 хвилині 30 секунд. Машина підноситься й осідає майже зовсім прямовісно при помочі пропелера, що находиться наверху машини.

ПАНАХИДА ДОГЛЯДАЧОК. — Понад 3,000 шпитальних доглядачок узяло участь у річнім поминальнім богослуженні в катедрі Св. Івана Богослова в Ню Йорку за Флоренцією Найтинґейл, що вмерла у службі. Між приявними були ветеранки трьох воєн.

НА НАРОДНІ ПОТРЕБИ

СКРЕНТОН, ПА.

На школу в Стемфорд.

З нагоди дня уродин гром. Миколи Машляка, довголітнього члена і касієра 159-го відділу У. Н. Союзу, його дружина і діти влаштували йому 6. травня ц. р. несподівану гостину, на котру були запрошені найближчі приятелі і знайомі ювилята. Приявні гості складали ювилятови свої побажання, а хто не міг прибути особисто, той вислав йому побажання телеграфічно. Серед телеграфічних побажань було побажання його сина Сема з Вашингтону, який не міг прибути, а також побажання о. М. Залітача, що теж не міг прибути.

Ювилят М. Машляк щиро подякував своїй дружині, дітям і всім гостям, що зробили йому таку приємну несподіванку; цього він ніколи не сподівався. А син його д-р Григорій Машляк вручив від себе свому батькови гарний дарунок, який батько приняв зо сльозами в очах.

Гості далі бавились гарно і при добрій забаві не забули на народні потреби. По коротких промовах заявили, що треба зложити жертву на школу в Стемфорд, Конн. Зібрано $12.25, які вислано на призначену ціль через Обеднання.

Зложили: М. Машляк $1.45; по $1: П. Іваськів, д-р М. Стець, д-р Г. Машляк, І. Швед, М. Розільський, І. Візний, П. Дучак, О. Мондляк, І. Кривокульський, М. Камінський; М. Шиманський 25 дрібними 65 ц.

О. Мондляк.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ШІКАҐОВСЬКА ХРОНІКА

подає Степан Куропась.

Відчит про арґентинських українців мав у нас о. протоерей Олекса Пилипенко, греко-католицький парох з Буенос Айрес в Арґентині. Відчит відбувся в понеділок дня 21. квітня в домі Гетьманців-Державників, де зібралося біля 100 людей.

З відчиту виходить, що українська еміграція в Арґентині числить 300,000 душ, що вона молода, повоєнна. До війни українці в Арґентині осілися переважно в провінції Міссіонес на фармах і становлять там найстаршу українську кольонію. В Міссіонес є найстарша українська церква, якою завідують оо. Василіяне.

Взагалі перші українські емігранти в Арґентині осідали на ріллі. Навіть велика частина повоєнних емігрантів осідала на землі головно в провінції Чако, де плекають бавовну.

З браку гроша на закуп фарми, або просто тому, що фармерське життя не всім до сподоби, осідали українці і по містах, головно в столичному місті Буенос Айрес, де тепер живе 90 тисяч наших людей. Як одинокий світський священик на Арґентину о. Пилипенко обслугував ще територію держав Параґвай і Ураґвай. В Ураґваю є всього 2-3 тисяч наших людей, однак вони мають дуже добре з матеріяльного боку. В Параґваю, в цьому субтропічному нездоровому середовищу, де міліони скорпіонів не дають людям жити, рівнож живуть українці на фармах. Це бідні люди, які, хоч й мають чим жити, то з браку збуту фармерських продуктів бідують і є без цента.

З українських організацій є там такі: найстарша „Просвіта", О. Д. В. У., „Плуг та Меч" та Сокіл.

Еміґранти живуть надією повороту в Україну. По селах задержали всі наші звичаї, мову, а навіть ношу. Зате по містах часто винародовлюються або байдужніють щодо своєї національної чи релігійної приналежности.

В Арґентині повна свобода слова, мови і руху. Можна мати свої школи, церкву, організації.

Вбили італійського редактора Арену, як він вертав з театру. Досі не викрито винних, хоч арештовано багато підозрілих людей італійського походження. Вбитий редактор видавав італійською мовою часопис „Ля Трібуна", якого напрям є гостро протифашистівський. Та слідство виказало, що Арена був прихильником тоталітарних держав і був в кореспонденції з самим німецьким міністром пропаганди Ґебельсом. Останніми часами діставав багато анонімних листів і телефонічних погроз, щоби перестав нападати на держави „осі". Все мав гроші, гарне люксусове авто і жив дуже виставно, хоч приходи з часопису, який редагував, не могли бути великими.

Сіль і оцет творять успішний і недорогий середник для чищення мосяжних предметів.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

Дня 20. квітня 1941. р. по довголітній недузі помер в Шікаго, Ілл., довголітній член Бр. св. О. Николая, від. 106. У. Н. Союзу,

ІВАН ГАНЧАР.

Походив зо села Панівці, повіт Борщів, Західна Україна. Роджений 19. жовтня 1878. року, помер у 63. році життя. Покійний приїхав до Злучених Держав 9. березня 1910. р. До Бр. св. О. Николая і до У. Н. Союзу вступив 31. березня 1916.; був членом Братства і У. Н. С. 25 років.

Похорон відбувся 23. квітня, 9. година рано, з церкви св. О. Николая на вічний спочинок на український цвинтар св. О. Николая, Гіґінс Ровд і Десплейн Ривер.

Покійний оставив в смутку дві дочки: Марію й Ольгу (замужні), чотири внуки тай дочку Анну і сина Михайла (самотних).

Най чужа прибрана земля буде Йому пером! В. Й. П.!

Г. Дацьків, секр.

Д-р ВОЛОДИМИР ГАЛАН.

З Визвольної Боротьби Америки й України

Вступ.

Стейт Пенсилвенія, вибраний цього року на Конвенцію У. Н. Союзу, має багато славних побоєвищ ще з часів Американської Визвольної Боротьби. Деякі з них, як от Ґетисбурґ чи Велей Фордж, є недалеко Геризбурґу. Їх повинні звидіти делегати, що будуть учасниками XX. Конвенції У. Н. Союзу. Інші находяться в інших сторонах стейту.

Битва над рікою Брендівайн.

Тринацять американських кольоній виповіли послух матірному краєви — Анґлії та проголоси свою незалежність. Безсмертним актом Декларацією Незалежности — виданим 1776 року, вони стали в очах Анґлії не тільки бунтарями, але й загрозою цілого тодішнього суспільного ладу.

Бож Декларація Незалежности голосила світові нові основи державного права, нові поняття про суверенність держави та її жерела. Король перестав бути власником країни, а вся влада мала походити з волі народу, висказаної вибраними народними представниками. Кожний нарід — коли вважає це потрібним для свого розвою, може кожної хвилі вийти зі злуки з іншою державою і творити своє власне державне життя.

Анґлійці, заняті в той час іншими справами, легковажили собі цей новий „бунт" одної частини британської імперії. Аж літом 1777 р. командуючий британський генерал Гав рішив розгромити ворохобників та заняти їх тимчасову столицю — Філядельфію.

Зібравши всю британську фльоту та 18,000 правильного війська, він бушив з Ню Йорку та думав підійти прямо під Філядельфію заливом ріки Делавар. Стрінувши тут перешкоду, пливе дальше на південь до заливу Чесепік і там висадже війська та спрямовує його на Філядельфію.

Дорогу заступає йому генерал Вашингтон з малою, невишколеною армією, яка під могучим напором британців відступає крок за кроком, без більших боїв.

Щойно тепер пізнав небезпеку конґрес, який радив у Філядельфії. Він наборзі стягає рекрутів і невишколених шле в розпорядження Вашингтона.

Британські війська підходять чимраз ближче під Філядельфію і Вашингтон рішається звести з ними рішаючу битву, щоби піднести духа армії.

Розміщення війсь Вашингтона.

Для цеї битви дібрав Вашингтон дуже догідний терен, а саме східний берег річки Брендівайн біля Чедфорд. Ранком 11-вересня 1777 р. війська Вашингтона уставились до бою в такому порядку: ліве крило на південь від Чедфорд було під командою ген. Вейна, центр біля Чедфорд під командою ген. Ґріна й артилерія Проктора, праве крило дальше на північ під командою ген. Солівана. Всього приблизно 12,000 вояків.

Британське розміщення війська.

Ранком 11. вересня британці заняли місцевість Ґеморгон. Ген. Гав здавав собі справу, що пройти ріку чоловим наступом буде дуже тяжко. Тому він ділить свою армію на дві частини, а саме 6,000 гесських наємних війсь під командою ген. Книпгейзена висилає прямо на Чедфорд, а 12,000 війська під командою ген. Корнваліса висилає 15 миль на північ, в обхід правого крила Вашингтона. З цею частиною йде сам ген. Гав і вона спокійно проходить західний доплив Брендівайн біля Трімблфорд і східний доплив біля Джефісфорд. Біля год. 4 пополудні британці вже формувалися до наступу на... зади армії Вашингтона з Осборн Ґіл.

Ген. Книпгейзен так зручно прикривав цей маневр, що стягнув на себе всю увагу Вашингтона, дуже галасливим наступом на Чедфорд. Щойно біля дргозі години дізнався Вашингтон від старого патріота Чейні, що британці обходять його праве крило. Він дає приказ ген. Ґрінови перейти ріку та розбити ген. Книпгейзена і відтяжити праве крило ген. Солівана.

Коли ж прийшло донесення, що британці вже формуються до бою в Осборн Ґіл, Ґрін цофає війська на старі позиції, а війська ген. Солівана зміняють фронт до Бірмінґем та під напором відходять на горб Бетл Ґіл.

Тут вивязується завзята рукопашна боротьба і цей горб протягом сорок пять хвилин переходить одинацять разів з рук до рук. Там у бою ранений і Лафаєт.

Тимчасом ген. Книпгейзен атакує війська Вейна і Ґріна і проходить ріку. Війська ген. Вейна відступають в переляку, не повідомивши навіть ген. Ґріна, і тим виставляють на небезпеку його ліве крило, яке мусить відступати.

Під страшними британськими ударами з двох сторін фронт Вашингтона заломлюється і відступає в цілковитому замішанню. Лише завдяки надходячій ночі вдалось охоронити американську армію від повної загибелі, зібрати розбитки та зачати їх реорганізацію.

Американські втрати виносили 2,000 вбитих і ранених, британські 600.

Гав заняв Філядельфію без бою, — а недалечко від нього, в Велей Фордж, Вашингтон готовився до останнього удару...

(Кінець буде).

Проф. Микола Чубатий.

ОГЛЯД УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В ІСТОРИЧНОМУ РОЗВОЮ

(З серії докладів на українські теми, що були влаштовані Департаментом Східньо-Европейських мов Колюмбійського університету разом з У. Н. Союзом).

(15)

Другий занепад української культури на переломі 18-го та 19-го століття.

Остаточне зліквідування української козацької держави під Росією та лихе політичне положення під Польщею спричинили скорий занепад української культури на всіх українських землях при системі русифікації на сході та польонізації на заході, мадяризації на Підкарпатській Україні. На східній Україні гарно розвинене народне шкільництво занепало на початку 19-го століття, прийшла филя неграмотности. На Україні під Польщею вона була вже давніше.

Дивним видається, що саме в тім часі український нарід в незвичайно скорім темпі **поширив свою територію на схід та полудне, кольонізуючи українські спокійні вже степи.** Межа української землі, як колись за Володимира та Ярослава оперлася знов на Чорне море та Кавказ. Сталося це тільки завдяки тугим елементам української народньої культури, що від правіків дрімають в українськім демосі. Та саме багата народня культура уможливила відродитися нації навіть серед дуже непригожих політичних обставин під подувом нового напряму, що перейшов цілу Европу, під подувом **романтизму.**

Романтизм апелював у всіх народів Европи до первнів людової культури, тому теж подув романтизму на Україні натрапив на пригожий ґрунт.

Розвоєві шляхи української модерної культури XIX. та XX. століття.

Розвій модерної української культури поступав й до нині поступає двома шляхами. Перший шлях це праця над очищенням української культури із накинених чужих елементів — російських, польських та мадярських передовсім впродовж 18-го та 19-го століття. Це шлях безвпинної культурної боротьби, бо чужа культура стала засобом політичного поневолення українського народу. Школа, преса, церква, наука, мистецтво все то стало засобом чужого володіння над Україною. Накидування чужої українському народові культури відбувалося й ще тепер відбувається будьто фізичним насиллям (прим. заборона в Росії друкувати українською мовою(1876) будьто пропаґандою чужих культурних цінностей (чужа школа, чужий вчитель, впоювання культу чужих героїв), будьто обезціннюванням українських культурних надбань, перекручуванням історичних правд аж до давнього національного імени „Русь" включно. Важко це зрозуміти чоловікови заходу, що культура може стати аж таким знаряддям політичної боротьби. Дефензивний цей перший шлях розвою української модерної культури.

Другий шлях позитивний — це праця українських культурних робітників віднайти головні напрямні культурного розвою українського народу в давнині та на старім традиційнім фундаменті будувати модерну українську культуру. І тут знов може не конче зрозуміла річ для людини заходу, бо ніяка модерна культура не навязує так часто й так постійно до культури своїх предків з перед соток літ, як саме культура українського народу й то на всіх ділянках культурного життя: в літературі, мистецтві, в науці та в церковному житті.

Для людини заходу може бути може неконечно зрозуміле велике значіння церковного чинника в культурнім житті українського народу. Декуди, як на польсько-українському пограничі приналежність церковна ідентифікується з національною приналежністю. Причини цього треба шукати в тім, що церква на Україні впродовж довгих століть з браку власної державної орґанізації для українського народу під чужим володінням заступала державну орґанізацію і звідти її домінантна роля у цілому культурному житті нації. Це теж причина, що матеріялістична ідеольоґія комунізму стрічається якраз на Україні з найбільшим опором.

В останнім часі дається завважити серед українських культурників немовби потреба дійти до якоїсь **синтези української культури, до віднайдення немов її призначення, яке оправдувалоб її існування, а навіть до свого роду місіянізму української культури серед інших народів чорноморського басейну.** Такі проблеми порушує на приклад молодий історик та талановитий східно-український писатель Юрій Липа в своїм творі: „Призначення України". Такі самі думки вже передше можнаб віднайти в ідеольоґії великого українського духовника митрополита ґр. Андрія Шептицького.

Оце провідні шляхи розвою української модерної культури, яку ще коротко накреслю.

Українська література рушійною силою відродження нації.

Над справою української модерної літератури не спинюся довше тому, бо вона буде предметом окремих прелекцій, замічу тільки, що у мало народів новочасного культурного світа література мала таку велику ролю в пробудженні національного життя, як у українського народу. Є в европейській літературі може й **талановитші поети над Шевченка** (Шекспір, Ґете), але нема у світовій літературі поета, що ставби для цілого народу правдивим пророком, правдивим Тіртеем, що ще й нині кличе українських людей до боротьби за волю батьківщини. Другі українські писателі темою своїх творів беруть картини з життя українського демосу і це характеристична риса української літератури.

З черги займуся тими ділянками модерної української культури, що не будуть предметом окремих прелекцій. Поминаючи огляд української музики, який більше компетентно від мене представить нам проф. Кошиць, накреслю **українське образове мистецтво нових часів.**

В ділянці **архітектури** українські мистці 19-го століття підіймають боротьбу з поширюваними на російській Україні так званим **російсько-византийським стилем** церковного будівництва (цибулясті копули), в якому стилю були збудовані численні собори 19-го століття по Україні. На західній Україні ведеться така сама боротьба проти псевдоґотику польського походження, чужої [illegible] церковному будівництву. На місце того родиться **український архітектурний стиль** опертий на старих київських традиціях та народнім мистецтві. Нерідко і для монументальних будов взором стала архітектура українського деревляного церковного та ужиткового будівництва. Пропаґатором того стилю в Галичині стали архітекти Ливинський, Лушпинський, Нагірний. На російській Україні в українськім модернім стилю збудований будинок земства в Полтаві.

Для ужиткових потреб приймається на Україні теж модерний европейський стиль з кінця XIX. та початку XX. століття, в якім збудовані залізничі двірці у Львові та Жмеринці тим самим українським архітектом Левинським.

В останніх роках не тільки на східній Радянській Україні, але також на західній Україні приймається так званий в Европі **стиль конструктивізму.** В тім стилі збудовані радянські державні будинки, будинки Дніпрельстану, у Львові недокінчена церква св. Івана Богослова.

Модерне **українське малярство** зачина не хто другий, а поетичний ґеній українського народу Тарас Шевченко. Вертає він в малярстві до народнього побуту та історичної картини. Українське побутове та пейсажне малярство репрезентує Красицький (на приклад популярна картина — Гість з Запоріжа), Васильківський, баталіст Самокиша. Окремі свої школи створили Петро Холодний -- старший (молитовниця Духовної Академії у Львові) та Олекса Новаківський, найбільший український маляр останніх літ. Відроджений українсько-византійський напрямок репрезентують: Микола Сосенко, Михайло Бойчук на східній та Михайло Осінчук на західній Україні.

Модерні напрями західньоевропейського малярства серед українців репрезентують імпресіонізм Іван Труш, експресіонізм Глущенко, сюрреалізм Сельський, кубізм недавно померший П. Ковжун, ґрафіку Р. Гординський.

Українська **скульптура** має з одного боку напрямок, що навязує до народньої творчости (Балавенський, Литвиненко, Коверко) з другого боку цілковитого новатора та вельми оригінальнго артиста світової слави Олександра Архипенка.

(Дальше буде).

ПАНІ РУЗВЕЛТОВА ПОМАГАЄ КИТАЙСЬКІЙ КАМПАНІЇ.—Жена президента обіцює піддержку для кампанії на допомогу китайським жертвам війни. Для кампанії приєднала її, як бачимо, мала китайка, Карол Чов.

СИЛЬНЕ СЕРЦЕ. — Військові лікарі вибрали 15-літнього Вилйема Мейлендера найздоровшим хлопцем у Ню Йорку.

ТУРЕЧЧИНА СПОДІЄТЬСЯ НІМЕЦЬКИХ ПРОПОЗИЦІЙ

ІСТАНБУЛ (Туреччина). — Турецькі офіціяльні чинники сподіються, що на днях Німеччина представить свої пропозиції в справі заключення ширшого економічного пакту Туреччини з Німеччиною. Ці пропозиції має привести німецький амбасадор до Туреччини Франц фон Папен, який прилітає до Анкари.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМ САМИМ СТАВАЙТЕ СПІВВЛАСНИКОМ ШІСТЬ МІЛІОНОВОГО МАЄТКУ ЦЕЇ ОРГАНІЗАЦІЇ.

СТАВАЙТЕ В РЯДИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЯКИЙ Є НАЙБІЛЬШОЮ І НАЙСИЛЬНІШОЮ УКРАЇНСЬКО - АМЕРИКАНСЬКОЮ ЗАПОМОГОВОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН, ч. 301. Скоре дума ння.

Стративши рівновагу підчас шамотіння Тарзеля і Тарзан летіли тепер стрімголов з дерева на землю.

Тарзан, який був вишколений до блискавичної акції і ніколи не тратив притомности, в повітрі з цілої сили потряс дівчиною.

„Звільни свої мязи", закричав він до неї. Бо він добре знав, що удар відбивається на тілі найгірше тоді, коли напружені мязи.

Але сам Тарзан не міг звільнити своїх мязів. Бо він кріпко держав дівчину, щоб тим врятувати її від ушкоджень.